

**ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
ΚΟΙΝΑ**

Ενεργειακή Δημοκρατία

Μάρτιος 2026

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΛΕΞΗ ΤΣΙΠΡΑ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΤΑΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΜΑΣ ΜΕΛΛΟΝ

ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ

Το πρόβλημα: Η ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα προχωρά με συγκεντρωτικούς όρους, αποκλείοντας πολίτες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και Δήμους από τη συμμετοχή στην παραγωγή ενέργειας. Οι Ενεργειακές Κοινότητες (ΕνΚοιν), αν και θεσμοθετημένες από το 2018, παραμένουν περιθωριακές λόγω ρυθμιστικών εμποδίων, γραφειοκρατίας και έλλειψης χρηματοδότησης. Παράλληλα, η Ελλάδα εμφανίζει υψηλά ποσοστά ενεργειακής φτώχειας (19% του πληθυσμού) και μία από τις τρεις χειρότερες επιδόσεις στην ΕΕ σε θέματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης από οικιακή θέρμανση.

Η πρόταση: Θεσμική αναγνώριση των ΕνΚοιν ως ισότιμων φορέων της αγοράς, εθνικό στρατηγικό σχέδιο με ποσοτικούς στόχους, διεύρυνση δραστηριοτήτων (αποθήκευση, ηλεκτροκίνηση, ανακαινίσεις), ένταξη ευάλωτων νοικοκυριών, και στοχευμένη στήριξη ΟΤΑ και αγροτών.

Το διακύβευμα: Αν η πράσινη μετάβαση θα γίνει με όρους ενεργειακής ολιγαρχίας ή ενεργειακής δημοκρατίας· αν οι πολίτες θα παραμείνουν παθητικοί καταναλωτές ή θα γίνουν ενεργοί συμμετοχοί. Το θεσμικό πλαίσιο υπάρχει, οι τεχνολογίες είναι ώριμες, οι πόροι διαθέσιμοι. Αυτό που λείπει είναι η πολιτική βούληση.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Οι Ενεργειακές Κοινότητες (ΕνΚοιν) θεσμοθετήθηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα με τον ν. 4513/2018, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης στρατηγικής για την ενεργειακή δημοκρατία και τη συμμετοχή των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση. Η θεσμοθέτηση αυτή εντάχθηκε σε μια περίοδο έντονων ευρωπαϊκών ζυμώσεων γύρω από τις κοινοτικές μορφές ενέργειας και προηγήθηκε χρονικά της ενσωμάτωσης των σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών.

Παρά τις αδυναμίες εφαρμογής που ακολούθησαν, ο νόμος αποτέλεσε τομή για την αναγνώριση των πολιτών ως ενεργών υποκειμένων του ενεργειακού συστήματος. Ωστόσο, οκτώ χρόνια μετά, το αρχικό αυτό άνοιγμα δεν έχει μεταφραστεί σε ουσιαστική αλλαγή του ενεργειακού τοπίου: οι ΕνΚοιν παραμένουν περιθωριακές, αντιμετωπίζοντας συστηματικά εμπόδια που υπονομεύουν τον ρόλο τους ως φορέων ενεργειακής δημοκρατίας¹.

¹ **Ενεργειακή Δημοκρατία** είναι η συμμετοχή των πολιτών στην παραγωγή, κατανάλωση και διαχείριση ενέργειας. Αποτελεί τη μετατόπιση από ένα συγκεντρωτικό μοντέλο ελέγχου της ενέργειας από λίγους μεγάλους παίκτες, σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα όπου οι πολίτες, οι τοπικές κοινωνίες και οι μικρές επιχειρήσεις συμμετέχουν στην ενεργειακή μετάβαση ως ισότιμοι φορείς της αγοράς.

Πρόβλημα:

Έλλειμμα ενεργειακής δημοκρατίας και περιορισμένη συμμετοχή πολιτών στο ενεργειακό σύστημα. Η ενεργειακή μετάβαση προχωρά με συγκεντρωτικούς όρους, αποκλείοντας πολίτες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Δήμους και τοπικές κοινότητες από τη συμμετοχή στην παραγωγή και διαχείριση ενέργειας. Η συγκέντρωση της αγοράς σε λίγους μεγάλους παίκτες περιορίζει τα οφέλη της πράσινης μετάβασης για την κοινωνία και οδηγεί σε αποξένωση των πολιτών από την ενεργειακή μετάβαση.

Λύση:

Οι «Οι ΕνΚοιν ευρείας βάσης²» αποτελούν το κατεξοχήν εργαλείο για την αποκατάσταση της ενεργειακής δημοκρατίας, καθώς επιτρέπουν τη συλλογική συμμετοχή πολιτών, Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην παραγωγή και διαχείριση καθαρής ενέργειας. Ως βασικοί φορείς του ενεργειακού συστήματος, οι ΕνΚοιν μπορούν να αναλάβουν πολλαπλούς ρόλους: παραγωγή ενέργειας, αποθήκευση, υπηρεσίες ενεργειακής ευελιξίας, ηλεκτροκίνηση, συμμετοχικές ανακαινίσεις κλίμακας και εξοικονόμηση ενέργειας.

² **Ενεργειακές Κοινότητες** ευρείας βάσης είναι ανοιχτού τύπου ενεργειακές κοινότητες με πλειοψηφική συμμετοχή φυσικών προσώπων στη διακυβέρνησή τους, και έχουν ως κύριο σκοπό την προώθηση της ενεργειακής δημοκρατίας και τη συμπερίληψη ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών.

Εμπόδια:

Οι ΕνΚοιν, αν και θεσμοθετημένες, παραμένουν αδύναμες λόγω ρυθμιστικών, τεχνικών και χρηματοδοτικών εμποδίων (χρονοβόρα διαδικασία αδειοδότησης, αδυναμία πρόσβασης στο δίκτυο, γραφειοκρατία, έλλειψη ενιαίας υποστήριξης). Το πολιτικό πλαίσιο δεν αναγνωρίζει στην πράξη τις ΕνΚοιν ευρείας βάσης ως ισότιμους φορείς της αγοράς. Οι διαδικασίες είναι σύνθετες με πολλαπλές στρατηγικές που αξιοποιούν τις ΕνΚοιν για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και την ενίσχυση ΟΤΑ.

Συνέπειες:

Χωρίς ενίσχυση των ΕνΚοιν, η ενεργειακή φτώχεια διευρύνεται. Παράλληλα υπάρχει χαμηλή συμμετοχή πολιτών στην παραγωγή ενέργειας, δυσπιστία απέναντι στην ενεργειακή μετάβαση και τις ΑΠΕ, περιβαλλοντική και υγειονομική επιβάρυνση λόγω συνέχισης χρήσης ρυπογόνων μορφών θέρμανσης, μεγαλύτερη πίεση στη χρήση γης και τη βιοποικιλότητα από μεγάλα έργα, καθώς και καθυστέρηση στην επίτευξη των κλιματικών στόχων.

1.2 ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΚΑΘΙΣΤΟΥΝ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Αποτυχία της αγοράς να εξασφαλίσει δίκαιη πρόσβαση, χαμηλές τιμές και συμμετοχή. Ευνοούνται οι κεφαλαιουχικά ισχυροί και καθετοποιημένοι παίκτες, περιορίζοντας την πρόσβαση πολιτών, μικρών επιχειρήσεων και ΟΤΑ σε ιδιοκτησία, αυτοπαραγωγή και σταθερές και χαμηλές τιμές ενέργειας. Χωρίς κρατική παρέμβαση, η ενεργειακή μετάβαση εξελίσσεται με όρους συγκέντρωσης (ενεργειακής ολιγαρχίας) και όχι ενεργειακής δημοκρατίας.

Ρυθμιστική και διοικητική πολυπλοκότητα που αποθαρρύνει συλλογικά σχήματα. Η ίδρυση και λειτουργία ΕνΚοιν προϋποθέτει αλληλεπίδραση με πολλαπλές αρχές, ασαφείς κανονισμούς και καθυστερήσεις (π.χ. όροι σύνδεσης, συμψηφισμός, μεταβαλλόμενο πλαίσιο), γεγονός που δημιουργεί υψηλό διοικητικό και χρηματοδοτικό ρίσκο για πολίτες και τοπικούς φορείς.

Ανεπάρκεια υφιστάμενων πολιτικών για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Η μέχρι σήμερα προσέγγιση βασίζεται κυρίως σε επιδοματικές πολιτικές κατανάλωσης, οι οποίες δεν μειώνουν διαρθρωτικά το ενεργειακό κόστος ούτε δημιουργούν μόνιμες υποδομές. Απαιτούνται συλλογικές λύσεις αυτοπαραγωγής και μακροχρόνιας παροχής φθηνής ενέργειας.

Αδυναμία αξιοποίησης ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων χωρίς κρατικό συντονισμό. Η απένταξη του προγράμματος «Απόλλων» από το Ταμείο Ανάκαμψης και η εξαιρετικά περιορισμένη αξιοποίηση πόρων του ΕΣΠΑ (μέχρι τις αρχές του 2026 έχει ενεργοποιηθεί μόνο μια πρόσκληση από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, η οποία όμως αφορούσε μόνο δημοτικά κτίρια) για ΕνΚοιν καταδεικνύουν ότι χωρίς κεντρικό σχεδιασμό, τεχνική υποστήριξη και σαφείς προτεραιότητες, οι διαθέσιμοι ευρωπαϊκοί πόροι δεν μεταφράζονται σε απτά αποτελέσματα για πολίτες και τοπικές κοινωνίες. Παράλληλα, νέες ευκαιρίες, όπως το Ταμείο Απανθρακοποίησης για τα Νησιά και το Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, δεν αξιοποιούνται για την στήριξη των ενεργειακών κοινοτήτων. Τέλος, οι συμβατικές τράπεζες αρνούνται να προσφέρουν δανειοδοτικά εργαλεία σε ΕνΚοιν.

Ευρωπαϊκές δεσμεύσεις που απαιτούν ενεργό ρόλο του κράτους. Προβλέπουν ρητά την άρση φραγμών και την ενεργή στήριξη των ΕνΚοιν από τα κράτη-μέλη. Η συμμόρφωση με τις δεσμεύσεις αυτές δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς στοχευμένη δημόσια παρέμβαση, θεσμική υποστήριξη και παρακολούθηση της εφαρμογής.

1.3 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΕΙΚΤΕΣ

- Η Ελλάδα καταγράφει εξαιρετικά δυσμενείς επιδόσεις σε βασικούς δείκτες ενεργειακής φτώχειας και στέγασης. Σύμφωνα με την Eurostat, το 2024 το 19%³ του πληθυσμού δηλώνει ότι δεν μπορεί να διατηρήσει την κατοικία του επαρκώς ζεστή, σχεδόν διπλάσιο από τον μέσο όρο της ΕΕ (9%).
- Το 43% των κατοίκων ζει σε νοικοκυριά με ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ενοίκιο, στεγαστικό δάνειο ή λογαριασμούς κοινής ωφέλειας, όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος στην ΕΕ είναι μόλις 9%⁴.

³ Eurostat, “10.6% of EU population struggled to keep homes warm”: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250123-2>

⁴ Eurostat, Housing in Europe – 2025, όπως παρουσιάζεται στο ρεπορτάζ Dnews “Housing Squeeze: Greece Posts Worst Performance in the EU”: <https://www.dnews.gr/eidhseis/news-in-english/558913/housing-squeeze-greece-posts-worst-performance-in-the-eu-eurostat-report-finds> Eurostat, “Housing in Europe – 2025 edition”, ενότητα Housing cost: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/housing-2025> Eurostat, *Statistics Explained – “Living conditions in Europe – housing”* (ενότητα housing cost overburden): <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=569706>

- Μετά την απένταξη του «Απόλλων», η Ελλάδα δεν διαθέτει ενεργή χρηματοδότηση για ΕνΚοιν στο ΕΣΑΑ, γεγονός που αποτυπώνεται σε υποβάθμιση της αξιολόγησής της στο Παρατηρητήριο της REScoop.eu.
- Στον τομέα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, η Ελλάδα εμφανίζει τις υψηλότερες σχετικές επιπτώσεις στην υγεία από έκθεση σε λεπτά σωματίδια (PM_{2.5}) εντός της ΕΕ-27, μετά τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, ενώ η μείωση της σχετικής θνησιμότητας μεταξύ 2005-2023 ήταν μόλις 35,1%, η χαμηλότερη στην Ένωση (μ.ό. ΕΕ: 57%)⁵. Κύρια αιτία είναι η οικιακή θέρμανση, που ευθύνεται για το 46,6% των εκπομπών PM_{2.5} στη χώρα, κυρίως λόγω καύσης ξύλου⁶.

1.4 ΠΟΙΟΙ ΩΦΕΛΟΥΝΤΑΙ Ή ΖΗΜΙΩΝΟΝΤΑΙ

Ωφελούνται:

- Νοικοκυριά σε ενεργειακή φτώχεια, μέσω συμμετοχής σε ΕνΚοιν και συλλογική αυτοπαραγωγή.
- Δήμοι, Περιφέρειες, σχολεία, νοσοκομεία, κοινωνικές δομές, που αποκτούν πρόσβαση σε φθηνότερη και καθαρότερη ενέργεια.
- Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, μέσω μείωσης κόστους ενέργειας.
- Αγρότες, οι οποίοι διαφοροποιούν το εισόδημά τους και μειώνουν τα έξοδά τους.
- Το φυσικό περιβάλλον και η δημόσια υγεία.

Πιθανώς ζημιώνονται / αντιδρούν:

- Μεγάλοι ενεργειακοί παίκτες που βασίζονται σε συγκεντρωτικά μοντέλα.

⁵ European Environment Agency, Harm to human health from air pollution in Europe: burden of disease status, 2025 & Premature deaths due to exposure to fine particulate matter in Europe (Indicator), 2025. <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/health-impacts-of-exposure-to>

⁶ European Environment Agency, Health impacts of air pollution – Greece, Europe & Environment 2025. <https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/greece/health-impacts-of-air-pollution>

1.5 ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΠΟΥ ΚΑΤΑΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Την περίοδο 2021-2027, η Ελλάδα διαθέτει σημαντικούς ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους για την ενεργειακή μετάβαση (ΕΣΠΑ, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, Ταμείο Απανθρακοποίησης για τα Νησιά, Ταμείο Εκσυγχρονισμού, εθνικά προγράμματα στήριξης όπως το Πράσινο Ταμείο), ωστόσο η κατανομή τους παραμένει σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένη και προσανατολισμένη σε ατομικές ή βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις. Η περιορισμένη κατεύθυνση πόρων προς συλλογικά σχήματα, όπως οι ΕνΚοιν, μειώνει τη δυνατότητα μόχλευσης ιδιωτικών κεφαλαίων πολιτών, ΟΤΑ και μικρών επιχειρήσεων και περιορίζει τα μακροπρόθεσμα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη της ενεργειακής πολιτικής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της προβληματικής προσέγγισης στη χρηματοδότηση των ΕνΚοιν αποτελεί το πρόγραμμα «Απόλλων». Το πρόγραμμα αυτό δεν εξυπηρετούσε την ουσιαστική ανάπτυξη των ΕνΚοιν ευρείας βάσης: προέβλεπε υπερβολικά συγκεντρωτικό μοντέλο διαχείρισης, καταστρατηγούσε τις συνεταιριστικές αρχές της ανοιχτής συμμετοχής και της αυτονομίας, ενώ οι σταθμοί ΑΠΕ θα ανήκαν και θα διαχειρίζονταν από τρίτους ιδιώτες στερώντας από τις ΕνΚοιν πολιτών το δικαίωμα ιδιοκτησίας και διαχείρισης. Όπως επισήμανε η ΔΕΣΜΗ Ενεργειακών Κοινοτήτων, οι ευρωπαϊκοί πόροι που προορίζονται για τις ΕνΚοιν δεν πρέπει να κατευθύνονται σε προγράμματα που δεν διασφαλίζουν την ουσιαστική συμμετοχή πολιτών· οι πόροι και ο ηλεκτρικός χώρος θα έπρεπε να διατεθούν απευθείας στους Δήμους και τις υπάρχουσες «αυθεντικές» ΕνΚοιν ευρείας βάσης. Ωστόσο, ακόμα κι αυτό το προβληματικό πρόγραμμα η κυβέρνηση

κατάφερε να το απεντάξει από το Ταμείο Ανάκαμψης, λόγω καθυστερήσεων και ελλείψεων ωρίμανσης του σχεδιασμού, χάνοντας 100 εκατ. ευρώ χωρίς να δημιουργήσει εναλλακτικό χρηματοδοτικό μηχανισμό⁷.

Έτσι, η χώρα βρίσκεται στη χειρότερη δυνατή θέση: ούτε ένα έστω ατελές πρόγραμμα, ούτε η απαραίτητη στροφή προς την πραγματική στήριξη των ΕνΚοιν ευρείας βάσης. Το «Απόλλων» αποτελούσε ουσιαστικά το μοναδικό χρηματοδοτικό εργαλείο για ΕνΚοιν από το 2018, ενώ σήμερα δεν υφίσταται αντίστοιχο πρόγραμμα ούτε στο Ταμείο Ανάκαμψης ούτε σε άλλο εθνικό εργαλείο. Έτσι, δημόσιοι πόροι είτε χάνονται είτε ανακατευθύνονται σε επιδοματικές πολιτικές που δεν δημιουργούν μόνιμες ενεργειακές υποδομές, δεν μειώνουν διαρθρωτικά το κόστος ενέργειας και δεν ενισχύουν τη συμμετοχή των πολιτών στην ενεργειακή μετάβαση.

⁷ Καθημερινή: <https://www.kathimerini.gr/society/reportaz/563869591/pos-chathikan-100-ekat-eyro-gia-tin-antimetopisi-tis-energeiakis-ftocheias/>

⁸ Κοινή επιστολή Electra Energy και Ε.Κ.ΠΟΙ.ΖΩ. προς ΡΑΑΕΥ και ΥΠΕΝ, Ιανουάριος 2024, με στοιχεία ΔΕΔΔΗΕ Δεκεμβρίου 2023.

⁹ ΔΕΣΜΗ Ενεργειακών Κοινοτήτων, Επιστολή προς ΥΠΕΝ με θέμα «Προστασία του Θεσμού των Ενεργειακών Κοινοτήτων και Συμμόρφωση με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες», Αρ. Πρωτ. Δ.25.04, Αθήνα, 6 Μαΐου 2025: <https://desmi.info>

Παρά τα εμπόδια, οι ΕνΚοιν που έχουν καταφέρει να ενεργοποιηθούν επιδεικνύουν εντυπωσιακά αποτελέσματα. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΕΔΔΗΕ (Δεκέμβριος 2023), 134 έργα εικονικού ενεργειακού συμφητισμού από ΕνΚοιν βρίσκονται σε λειτουργία ή υπό κατασκευή, με συνολική ισχύ 65,7 MW ανά την επικράτεια⁸. Η ΔΕΣΜΗ Ενεργειακών Κοινοτήτων, ο πανελλαδικός φορέας εκπροσώπησης ανοιχτών και ευρείας βάσης ΕνΚοιν, εκπροσωπεί ήδη περισσότερους από 4.500 ωφελούμενους⁹.

Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι όπου οι ΕνΚοιν καταφέρνουν να ξεπεράσουν τα γραφειοκρατικά εμπόδια, παράγουν απτά αποτελέσματα και δημιουργούν πραγματική αξία για τους πολίτες και τις τοπικές κοινωνίες.

1.6 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Οι ευρωπαϊκές οδηγίες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και τις ανανεώσιμες πηγές (RED II και III, IEMD¹⁰) αναγνωρίζουν ρητά τις ΕνΚοιν ως βασικό πυλώνα της δίκαιης, αποκεντρωμένης και συμμετοχικής ενεργειακής μετάβασης. Σε πολλά κράτη μέλη, οι δεσμεύσεις αυτές έχουν μεταφραστεί σε συγκεκριμένους εθνικούς στόχους, σταθερά χρηματοδοτικά εργαλεία και θεσμική υποστήριξη, με αποτέλεσμα τη σημαντική συμμετοχή πολιτών στην παραγωγή και διαχείριση ενέργειας.

Στην Ελλάδα, παρά την τυπική ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών οδηγιών, η πρακτική εφαρμογή τους παραμένει ελλιπής. Η απένταξη του προγράμματος «Απόλλων» είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να μην διαθέτει πλέον καμία ενεργή χρηματοδοτική πρόβλεψη για

ΕνΚοιν στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, γεγονός που οδήγησε και σε υποβάθμιση της αξιολόγησής της στο Παρατηρητήριο της Πανευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ενεργειακών Συνεταιρισμών (REScoop.eu) όσον αφορά την απορρόφηση πόρων για κοινοτική ενέργεια¹¹.

Την ίδια στιγμή, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι ΕνΚοιν αναγνωρίζονται ως επιλέξιμη δαπάνη στο Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, το οποίο θα ενεργοποιηθεί από το 2026, με στόχο τη στήριξη ευάλωτων νοικοκυριών μέσω μόνιμων ενεργειακών λύσεων¹². Η μέχρι σήμερα μη ενσωμάτωση των ΕνΚοιν στον ελληνικό σχεδιασμό για το Ταμείο αυτό καταδεικνύει περαιτέρω το χάσμα μεταξύ ευρωπαϊκών δεσμεύσεων και εθνικής πολιτικής εφαρμογής. Αξίζει να σημειωθεί πως ήδη τουλάχιστον 7 Κράτη Μέλη έχουν υποδείξει πως θα στηρίζουν τις ΕνΚοιν μέσω των Κοινωνικών Σχεδίων για το Κλίμα, μοχλεύοντας >350.000 ευρώ σε επενδύσεις¹³.

¹⁰ Οδηγίες (ΕΕ) 2018/2001, 2023/2413 (RED II / RED III), Οδηγία (ΕΕ) 2019/944.

¹¹ Καθημερινή (βλ. παραπάνω) και REScoop.eu, European Energy Communities & Recovery and Resilience Facility.

¹² Κανονισμός (ΕΕ) 2023/955 (Social Climate Fund) και Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Social Climate Plans guidance.

¹³ REScoop.eu, Social Climate Fund Tracker: <https://www.rescoop.eu/policy/financing-tracker/social-climate-fund>

Ενεργειακή Δημοκρατία ή Ενεργειακή Ολιγαρχία;

Η ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα προχωρά χωρίς τους πολίτες. Τα εμπόδια, οι αριθμοί, και το κόστος της αδράνειας.

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η ενεργειακή μετάβαση προχωρά με **συγκεντρωτικούς όρους**, αποκλείοντας πολίτες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και Δήμους. Οι **Ενεργειακές Κοινότητες**, αν και θεσμοθετημένες από το 2018, παραμένουν **περιθωριακές** — λίγοι μεγάλοι παίχτες ελέγχουν την αγορά.

19 %

ΤΟΥ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Δεν μπορεί να διατηρήσει την κατοικία του επαρκώς ζεστή

Μ.Ο. ΕΕ: 9%

43 %

ΤΩΝ
ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Ζει σε νοικοκυριά με ληξιπρόθεσμες οφειλές σε ενέργεια, ενοίκιο ή δάνειο

Μ.Ο. ΕΕ: 9%

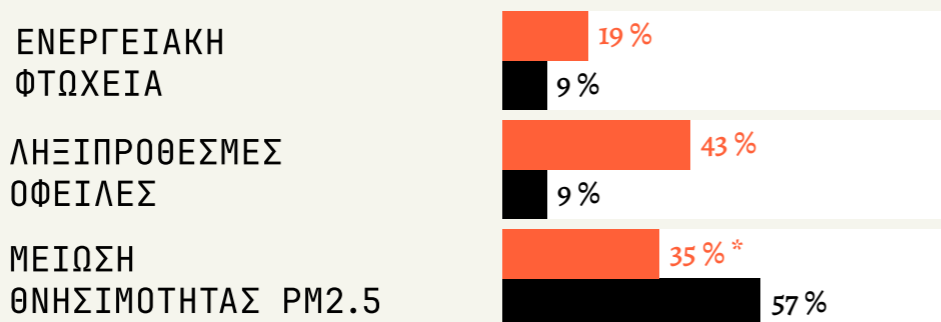
46.6 %

ΤΩΝ
ΕΚΠΟΜΠΩΝ PM2.5

Οφείλεται σε οικιακή θέρμανση — κυρίως καύση ξύλου

3^η χειρότερη επίδοση στην ΕΕ-27

ΕΛΛΑΔΑ ■ VS ΕΕ ■ - ΒΑΣΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

* Χαμηλότερη στην ΕΕ

ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ & ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ

Χρονοβόρες διαδικασίες, πολλαπλές αρχές, ασαφείς κανονισμοί

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΔΙΚΤΥΟ

Αδυναμία σύνδεσης, περιορισμένος ηλεκτρικός χώρος για ΕνΚοιν

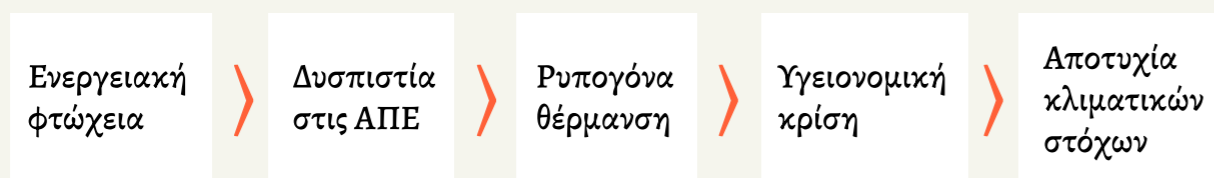
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΚΕΝΟ

Απώλεια 100 εκ. € του «Απόλλων» - καμία εναλλακτική σε λειτουργία

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ

Μεταβαλλόμενο πλαίσιο, ανισότητα μεταχείρισης με μεγάλους παίκτες

ΧΩΡΙΣ ΔΡΑΣΗ > ΑΛΥΣΙΔΑ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ:

Πηγές: Eurostat 2024, ΕΕΑ 2025, REScoop.eu, ΔΕΔΔΗΕ 2023

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ: ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

2.1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. Θεσμική αναγνώριση και ενδυνάμωση των ΕνΚοιν.
Απαιτείται η σαφής και ουσιαστική αναγνώριση των ΕνΚοιν ως ισότιμων φορέων της αγοράς ενέργειας και όχι ως απλών εργαλείων κοινωνικής πολιτικής, με πλήρη και συνεκτική εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις ευρωπαϊκές οδηγίες (RED III, IEMD). Η θεσμική αυτή αναγνώριση πρέπει να αποτυπώνεται όχι μόνο σε ορισμούς, αλλά και σε πρακτικά δικαιώματα: πρόσβαση σε

ηλεκτρικό χώρο (π.χ. δέσμευση 7-10% του νέου διαθέσιμου ηλεκτρικού χώρου ανά Περιφέρεια για ΕνΚοιν ευρείας βάσης), δυνατότητα ανάπτυξης πολλαπλών δραστηριοτήτων (παραγωγή, αποθήκευση, απόκριση ζήτησης, ανακαινίσεις, ενεργειακές υπηρεσίες) και μη-διακριτική μεταχείριση από διαχειριστές δικτύων και προμηθευτές. Παράλληλα, απαιτείται σταθερό και προβλέψιμο κανονιστικό περιβάλλον ώστε οι ΕνΚοιν να μπορούν να σχεδιάζουν μακροπρόθεσμα έργα κοινωνικής και τοπικής προστιθέμενης αξίας.

2. Εθνικό στρατηγικό σχέδιο για τις ΕνΚοιν.

Η κατάρτιση ειδικού εθνικού στρατηγικού σχεδίου για τις ΕνΚοιν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την υπέρβαση της σημερινής αποσπασματικότητας. Το σχέδιο θα πρέπει να αποτυπώνει συστηματικά υφιστάμενα ρυθμιστικά, τεχνικά και χρηματοδοτικά εμπόδια, να ορίζει σαφείς και ποσοτικοποιημένους στόχους (π.χ. συμμετοχή των ΕνΚοιν στην κάλυψη τουλάχιστον 15% της τελικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας έως το 2030,

ενεργή συμμετοχή 200.000 πολιτών, ένταξη τουλάχιστον 50.000 ευάλωτων νοικοκυριών σε έργα συλλογικής αυτοπαραγωγής) και να εντάσσει τις ΕνΚοιν με σαφείς και φιλόδοξους ποσοτικούς στόχους στα εθνικά σχέδια για την ενέργεια, το κλίμα και την κοινωνική πολιτική. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη σύνδεση των ΕνΚοιν με πολιτικές ενεργειακής φτώχειας, ανακαίνισης κτιρίων και τοπικής ανάπτυξης, ώστε να λειτουργήσουν ως οριζόντιο εργαλείο δημόσιας πολιτικής. Όλα τα παραπάνω οφείλουν να αποτυπώνονται σε μια συνεκτική εθνική στρατηγική για τις ΕνΚοιν, στα πρότυπα κρατών μελών όπως η Ολλανδία¹⁴.

¹⁴ <https://energiesamen.nu/nieuws/kabinet-energiegemeenschappen-zijn-onmisbaar-bij-energietransitie/>

3. Διεύρυνση δραστηριοτήτων και επιχειρηματικών μοντέλων.

Οι ΕνΚοιν πρέπει να υποστηριχθούν ώστε να αναπτύξουν πέραν της παραγωγής ΑΠΕ και άλλες κρίσιμες λειτουργίες του σύγχρονου ενεργειακού συστήματος, όπως αποθήκευση ενέργειας, απόκριση ζήτησης, ηλεκτροκίνηση και συμμετοχικές ανακαινίσεις κλίμακας. Η διεύρυνση αυτή απαιτεί κατάλληλα ρυθμιστικά πλαίσια, πιλοτικά προγράμματα και στοχευμένη χρηματοδότηση, ιδίως για ΟΤΑ, μικρές επιχειρήσεις και τοπικές κοινωνίες. Με τον τρόπο αυτό, οι ΕνΚοιν μπορούν να εξελιχθούν σε τοπικούς παρόχους ολοκληρωμένων ενεργειακών λύσεων, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα του συστήματος, με στόχο τουλάχιστον 20-30% των νέων έργων ΕνΚοιν να συνδυάζουν ΑΠΕ με αποθήκευση ή/και άλλες υπηρεσίες ευελιξίας έως το 2030, και τη συμμετοχή των πολιτών.

4. Κοινωνική διάσταση και ένταξη ευάλωτων ομάδων.

Η συχνή ταύτιση των ΕνΚοιν αποκλειστικά με την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας περιορίζει τεχνητά το εύρος και τις δυνατότητές τους. Αν και οι κοινότητες μπορούν –και πρέπει– να συμβάλλουν και σε αυτό το πεδίο, ο ρόλος τους δεν εξαντλείται σε φιλανθρωπικές ή διορθωτικές παρεμβάσεις. Οι ΕνΚοιν συνιστούν θεσμικούς φορείς της αγοράς ενέργειας, ικανούς να συμμετέχουν στην παραγωγή, την αυτοκατανάλωση, την ευελιξία/αποθήκευση και τη διαχείριση ζήτησης, και οφείλουν να αναγνωριστούν ως βασικοί παίκτες του ενεργειακού συστήματος. Προτείνεται η δυνατότητα συμμετοχής ευάλωτων νοικοκυριών σε σχήματα συλλογικής αυτοπαραγωγής και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού, σε συνδυασμό με προγράμματα ανακαίνισης κτιρίων και δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας και ευελιξίας/έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας.

5. Ολοκληρωμένες λύσεις για ΟΤΑ και τοπικές οικονομίες.

Οι ΕνΚοιν μπορούν να λειτουργήσουν ως βασικός μηχανισμός ενεργειακής αυτονομίας και βιώσιμης ανάπτυξης για τους ΟΤΑ. Απαιτείται η παροχή τεχνικής βοήθειας, πρότυπων εργαλείων ωρίμανσης έργων και κατάλληλων χρηματοδοτικών σχημάτων, ώστε οι Δήμοι και οι τοπικοί φορείς να συμμετέχουν ενεργά σε κοινοτικά εγχειρήματα. Στόχος η κάλυψη τουλάχιστον 20% των ενεργειακών αναγκών δημοτικών υποδομών έως το 2030, ιδίως σε μικρούς, νησιωτικούς και ορεινούς Δήμους. Με τον τρόπο αυτό, μειώνεται το ενεργειακό κόστος δημοτικών υποδομών, ενισχύεται η τοπική απασχόληση και παραμένει μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής αξίας σε τοπικό επίπεδο.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι ΕνΚοιν μπορούν να λειτουργήσουν και ως κρίσιμος μηχανισμός προστασίας του δημόσιου χαρακτήρα βασικών υποδομών, όπως η ύδρευση και η άρδευση. Το υψηλό ενεργειακό κόστος αποτελεί βασικό παράγοντα οικονομικής πίεσης για τις ΔΕΥΑ και τους ΤΟΕΒ, τροφοδοτώντας σενάρια ιδιωτικοποίησης και μετακύλισης του κόστους σε πολίτες και αγρότες. Η αξιοποίηση των ΕνΚοιν για συλλογική αυτοπαραγωγή και εικονικό συμψηφισμό μπορεί να μειώσει δομικά τις δαπάνες αυτές, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα των φορέων, συγκρατώντας το κόστος ύδατος και άρδευσης και συμβάλλοντας άμεσα στη μείωση του κόστους παραγωγής στον πρωτογενή τομέα.

6. Υποστήριξη πρωτογενούς τομέα παραγωγής.

Το κόστος ενέργειας αποτελεί σήμερα έναν από τους βασικότερους συντελεστές αύξησης του κόστους παραγωγής της τροφής, επηρεάζοντας άμεσα τη βιωσιμότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Οι ΕνΚοιν που συγκροτούνται μέσω αγροτικών συνεταιρισμών ή συλλογικών σχημάτων παραγωγών μπορούν να προσφέρουν μια δομική και μακροπρόθεσμη λύση, μειώνοντας δραστικά το ενεργειακό κόστος μέσω συλλογικής αυτοπαραγωγής και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα της εγχώριας αγροτικής παραγωγής, συγκρατείται το κόστος των τροφίμων και στηρίζεται ουσιαστικά η οικονομική βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών. Παράλληλα δημιουργείται ένα επιπρόσθετο κίνητρο για νέους αγρότες και αγρότισσες.

7. Ενίσχυση ενεργειακής δημοκρατίας, διαφάνειας και εμπιστοσύνης.

Η πρόωθηση των ΕνΚοιν συμβάλλει άμεσα στην ενίσχυση της ενεργειακής δημοκρατίας και της κοινωνικής αποδοχής της πράσινης μετάβασης. Απαιτείται η διασφάλιση ουσιαστικής συμμετοχής πολιτών και φορέων, η πρόσβαση σε ανοικτά δεδομένα για τις αγορές ενέργειας και η αποτελεσματική εποπτεία του ανταγωνισμού.

Παράλληλα, η περαιτέρω ενίσχυση της συλλογικής αυτοπαραγωγής και των διμερών συμβολαίων μέσω ΕνΚοιν ευρείας βάσης, μπορεί να αποτελέσει αντίβαρο στην αστάθεια των βραχυχρόνιων αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε να μειωθεί η έκθεση των καταναλωτών στη μεταβλητότητα των τιμών και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στο ενεργειακό σύστημα, με στόχο τη συμμετοχή σε ποσοστό 5-15% των νοικοκυριών, των ΟΤΑ και των τοπικών επιχειρήσεων σε σχήματα αυτοπαραγωγής ή κοινοτικής ενέργειας έως το 2030. Κομβικό σημείο για να λειτουργήσει αυτή η μετατόπιση του επίκεντρου από τις βραχυχρόνιες αγορές στα διμερή συμβόλαια και την αυτοπαραγωγή με όχημα (μεταξύ άλλων) των ενεργειακών κοινοτήτων είναι η ενδυνάμωση και η ουσιαστική ανεξαρτητοποίηση θεσμών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ΡΑΑΕΥ της οποίας ο ρόλος και ο ανεξάρτητος και συμπεριληπτικός χαρακτήρας πρέπει να αποκατασταθεί και να ενισχυθεί ουσιαστικά.

2.2 ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ

Βραχυπρόθεσμα (1-2 έτη): Θεσμική και επιχειρησιακή προετοιμασία.

Κατά το βραχυπρόθεσμο στάδιο απαιτείται η θεσμική θωράκιση των ΕνΚοιν και η άρση των βασικών ρυθμιστικών και διοικητικών εμποδίων που περιορίζουν σήμερα την ανάπτυξή τους. Περιλαμβάνονται στοχευμένες νομοθετικές και κανονιστικές παρεμβάσεις, η αποσαφήνιση του πλαισίου για αυτοπαραγωγή, αποθήκευση και απόκριση ζήτησης, καθώς και η πρόβλεψη πρόσβασης των ΕνΚοιν σε ηλεκτρικό χώρο. Παράλληλα, θα πρέπει να ενεργοποιηθούν πιλοτικά έργα και έργα επίδειξης σε συνεργασία με ΟΤΑ και υφιστάμενες ΕνΚοιν, ώστε να δοκιμαστούν νέα επιχειρηματικά μοντέλα και να δημιουργηθεί διοικητική και τεχνική τεχνογνωσία εντός της δημόσιας διοίκησης. Επίσης, συγκροτείται εθνική στρατηγική για τις ΕνΚοιν/ενεργειακή δημοκρατία, η οποία θεσμοθετεί συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους, και αποτυπώνει τα μέτρα στήριξης με χρονικές προθεσμίες.

Μεσοπρόθεσμα (3-5 έτη): Κλιμάκωση και ενσωμάτωση στο ενεργειακό σύστημα.

Στο μεσοπρόθεσμο στάδιο επιδιώκεται η μαζική ανάπτυξη ΕνΚοιν σε εθνική κλίμακα, με στόχο τη συμβολή τους στην κάλυψη 5-15% της τελικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Οι ΕνΚοιν θα πρέπει να ενσωματωθούν συστηματικά στα περιφερειακά και εθνικά ενεργειακά σχέδια, καθώς και σε πολιτικές κοινωνικής συνοχής και ενεργειακής φτώχειας. Κρίσιμη είναι η διασύνδεση με ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία (ΕΣΠΑ, Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα, λοιπά ταμεία ΕΕ), ώστε να υποστηριχθεί η ανάπτυξη έργων ΑΠΕ με αποθήκευση, συλλογικής αυτοπαραγωγής και ενεργειακών υπηρεσιών για νοικοκυριά και ΟΤΑ. Σε αυτή τη φάση αναμένεται και η ουσιαστική συμμετοχή δεκάδων χιλιάδων πολιτών και ευάλωτων νοικοκυριών σε σχήματα κοινοτικής ενέργειας.

**Μακροπρόθεσμα (6-10 έτη):
Εδραίωση και συστημικός ρό-
λος.**

Σε μακροπρόθεσμο ορί-
ζοντα, οι ΕνΚοιν μπορούν να
εδραιωθούν ως βασική υποδομή
της πράσινης και δίκαιης ενερ-
γειακής μετάβασης, με σταθερό
ρόλο στο ενεργειακό σύστημα
και μετρήσιμη συμβολή στην
επίτευξη των κλιματικών στό-
χων της χώρας. Οι ΕνΚοιν θα
λειτουργούν πλέον όχι μόνο ως
παραγωγοί «καθαρής» ενέργει-
ας, αλλά και ως πάροχοι υπηρε-
σιών ευελιξίας, και ενεργειακής
διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο,
μειώνοντας τη μεταβλητότητα
των τιμών και ενισχύοντας την
ανθεκτικότητα του συστήματος
και την ανεξαρτησία από τρίτες
χώρες. Η συμμετοχή των πολι-
τών στην παραγωγή και διαχεί-
ριση ενέργειας θα έχει παγιω-
θεί, ενισχύοντας την ενεργειακή
δημοκρατία και τη κοινωνική
αποδοχή της μετάβασης.

**2.3
ΚΟΣΤΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΚΑΙ
ΒΑΘΜΟΣ ΩΡΙΜΟΤΗΤΑΣ
ΠΡΟΤΑΣΗΣ**

Το κόστος υλοποίησης θα
προσδιοριστεί κατά την εξειδί-
κευση των επιμέρους δράσεων
και θα εξαρτηθεί από την κλί-
μακα εφαρμογή. Απαιτείται
συνδυασμός δημόσιων πόρων,
ευρωπαϊκών ταμείων και ιδιω-
τικής συμμετοχής πολιτών, επι-
χειρήσεων και ΟΤΑ, με στόχο
τη μόχλευση κεφαλαίων και τη
μεγιστοποίηση της κοινωνικής
απόδοσης των επενδύσεων.

Υψηλός βαθμός ωριμότητας
υπάρχει θεσμικό πλαίσιο, αυξα-
νόμενος αριθμός εγχειρημάτων,
ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και
ώριμες τεχνολογίες ΑΠΕ, απο-
θήκευσης και διαχείρισης ζήτη-
σης. Οι περισσότερες δράσεις
μπορούν να ξεκινήσουν άμεσα,
με σταδιακή κλιμάκωση και
προσαρμογή βάσει συνεχούς
αξιολόγησης. Κύρια υστέρηση
η έλλειψη ενιαίας στρατηγικής
ενοποίησης και συντονισμού.

2.4 ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΣΤΗ ΚΑΙ ΟΦΕΛΗ

Πολιτικά οφέλη:

- Ενίσχυση της κοινωνικής νομιμοποίησης της πράσινης μετάβασης μέσω συμμετοχής πολιτών.
- Αντιμετώπιση της κρίσης κόστους ζωής: βάσει της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η συμμετοχή σε ΕνΚοιν να μπορεί να αποφέρει εξοικονόμηση ανά νοικοκυριό έως 1.100 ευρώ ετησίως¹⁵.
- Αντιμετώπιση ενεργειακής φτώχειας με ορατά, απτά αποτελέσματα.
- Ενίσχυση της διεθνούς εικόνας της χώρας.
- Οικολογική βιωσιμότητα.
- Ανεξαρτησία από τρίτες χώρες και ενίσχυση της ανθεκτικότητας.

Πιθανά πολιτικά κόστη / αντιστάσεις:

- Αντιδράσεις από κατεστημένους παρόχους ενέργειας και άλλους φορείς της αγοράς.
- Γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και θεσμική αδράνεια.
- Ανάγκη επανακατανομής πόρων στα δημόσια επενδυτικά προγράμματα.
- Διαχείριση προσδοκιών: οι κοινότητες χρειάζονται χρόνο για να αποδώσουν.

¹⁵ https://energy.ec.europa.eu/publications/action-plan-affordable-energy-unlocking-true-value-our-energy-union-secure-affordable-efficient-and_en

2.5 ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Για την οριστικοποίηση και επιτυχή υλοποίηση των προτάσεων απαιτείται συστηματική, πολυεπίπεδη διαβούλευση με:

1. ΕνΚοιν, συνεταιρισμούς και τοπικές πρωτοβουλίες πολιτών.
2. ΟΤΑ (Δήμους, Περιφέρειες) και τις ενώσεις τους.
3. Αρμόδια υπουργεία και ρυθμιστικές αρχές (ενέργεια, ανάπτυξη).
4. Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.
5. Κοινωνικούς εταίρους και επιμελητήρια.
6. Οργανώσεις καταναλωτών και φορείς ευάλωτων ομάδων.
7. Αγρότες και αγρότισσες

Η διαβούλευση θα πρέπει να βασιστεί σε ανοικτά δεδομένα και τεκμηρίωση (μελέτες, σενάρια, δείκτες), να αξιοποιήσει ψηφιακά εργαλεία συμμετοχής (ανοιχτές πλατφόρμες διαβούλευσης, λύσεις ανοικτού κώδικα), και να καταλήξει σε σαφώς ιεραρχημένο οδικό χάρτη υλοποίησης, με χρονοδιάγραμμα, αρμοδιότητες και δείκτες παρακολούθησης. Τέλος, απαιτείται θέσπιση ενός μόνιμου φόρουμ Διαλόγου και Διαβούλευσης για την ενεργειακή δημοκρατία, συγκεντρώνοντας τους παραπάνω φορείς, για την επίλυση προβλημάτων και την ανάλυση προοπτικών.

7 Πυλώνες για την Ενεργειακή Δημοκρατία

Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τη μετατροπή πολιτών σε ενεργούς συμμετέτοχους της ενεργειακής μετάβασης.

1. ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΝΚΟΙΝ

Ισότιμοι φορείς αγοράς - όχι εργαλεία κοινωνικής πολιτικής.
Πλήρης εναρμόνιση με RED III & IEMD.
7-10% ηλεκτρικού χώρου ανά Περιφέρεια

2. ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Ποσοτικοί στόχοι, χρονοδιάγραμμα, μηχανισμοί παρακολούθησης — στα πρότυπα Ολλανδίας.
15% κατανάλωσης ρεύματος από ΕνΚοιν ως 2030

3. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Πέρα από παραγωγή ΑΠΕ: αποθήκευση, ηλεκτροκίνηση, απόκριση ζήτησης, ανακαινίσεις κλίμακας.
20-30% νέων έργων με αποθήκευση ως 2030

4. ΕΝΤΑΞΗ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Συλλογική αυτοπαραγωγή & εικονικός συμψηφισμός σε συνδυασμό με ανακαίνιση κτιρίων.
50.000 ενάλωτα νοικοκυριά

5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΟΤΑ

Τεχνική βοήθεια, πρότυπα εργαλεία & χρηματοδότηση για ενεργειακή αυτονομία Δήμων.
20% ενέργειας δημοτικών υποδομών ως 2030

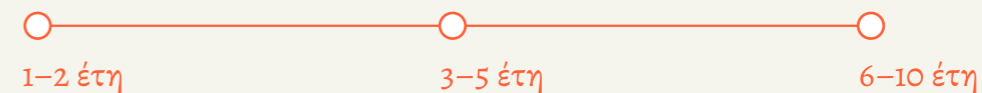
6. ΣΤΗΡΙΞΗ ΑΓΡΟΤΩΝ

ΕνΚοιν μέσω αγροτικών συνεταιρισμών — μείωση κόστους παραγωγής τροφής, στήριξη νέων αγροτών.
Μείωση ενεργειακού κόστους γεωργίας

7. ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ & ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

Ανοικτά δεδομένα, εποπτεία ανταγωνισμού, ανεξαρτητοποίηση ΡΑΑΕΥ. Διμερή συμβόλαια μέσω ΕνΚοιν ως αντίβαρο στην αστάθεια των spot αγορών.
200.000 πολίτες σε ΕνΚοιν
5-15% νοικοκυριών σε αυτοπαραγωγή ως 2030
-1.100€/έτος ανά νοικοκυριό (εκτίμηση ΕΕ)

ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

1-2 έτη ΘΕΣΜΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ

Νομοθετικές παρεμβάσεις, άρση εμποδίων, πιλοτικά έργα, εθνική στρατηγική με ποσοτικούς στόχους.

3-5 έτη ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ

Μαζική ανάπτυξη ΕνΚοιν, σύνδεση με ΕΣΠΑ & Κοινωνικό Ταμείο Κλίματος, ένταξη δεκάδων χιλιάδων πολιτών.

6-10 έτη ΕΔΡΑΙΩΣΗ

ΕνΚοιν ως βασική υποδομή: παραγωγή, αποθήκευση, ευελιξία, ενεργειακή διαχείριση σε τοπικό επίπεδο.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ

ΜΕΙΩΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Έως -1.100€/έτος ανά νοικοκυριό μέσω κοινοτικής ενέργειας.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΥΓΕΙΑ

Μείωση PM2.5 από αντικατάσταση ρυπογόνων θέρμανσης.

ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Θέσεις εργασίας, κεφάλαια που μένουν στην κοινότητα.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Αποκέντρωση, ανθεκτικότητα, ανεξαρτησία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

Ένταξη ευάλωτων, αποκατάσταση εμπιστοσύνης.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ

Αξιοποίηση ταμείων, τήρηση δεσμεύσεων RED III.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ενεργειακή δημοκρατία δεν είναι απλώς ένα τεχνικό ζήτημα ρύθμισης της αγοράς ενέργειας. Είναι μια πολιτική επιλογή για τον τρόπο που η κοινωνία θα συμμετέχει στην ενεργειακή μετάβαση. Η ενεργοποίηση και ενδυνάμωση των Ενεργειακών Κοινοτήτων ευρείας βάσης σηματοδοτεί μια ποιοτική μεταβολή: οι πολίτες παύουν να είναι παθητικοί καταναλωτές και γίνονται ενεργοί συμμετοχοί στην παραγωγή και διαχείριση καθαρής ενέργειας.

Το θεσμικό πλαίσιο υπάρχει. Οι ευρωπαϊκές οδηγίες το προβλέπουν. Οι τεχνολογίες είναι ώριμες. Οι πόροι είναι διαθέσιμοι. Οι πολίτες και οι τοπικές κοινωνίες είναι έτοιμοι να συμμετάσχουν. Αυτό που απαιτείται είναι η πολιτική βούληση να μετατραπεί η τυπική θεσμοθέτηση σε ουσιαστική ενδυνάμωση.

Το διακύβευμα είναι σαφές: αν η ενεργειακή μετάβαση θα προχωρήσει με όρους συγκέντρωσης και αποκλεισμού ή αν θα γίνει ευκαιρία για δημοκρατική συμμετοχή, κοινωνική δικαιοσύνη και βιώσιμη ανάπτυξη. Οι Ενεργειακές Κοινότητες είναι το εργαλείο. Η επιλογή είναι πολιτική.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΚΟΙΝΩΝ, ΟΜΟΤΙΜΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΙΑΤ

Συντονιστής έργου:

Βασίλης Κωστάκης,
Καθηγητής Τεχνολογικής Διακυβέρνησης
και Βιωσιμότητας στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του Τάλιν, Ιδρυτικό μέλος Ενεργειακής Κοινότητας «Κοινέργεια»

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΛΕΞΗ ΤΣΙΠΡΑ
ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΤΑΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΜΑΣ ΜΕΛΛΟΝ